

Организација културно-забавних манифестација употребом ЕМВОК модела

Organization of Cultural and Entertainment Events Using the EMBOK Model

Татјана Павићевић, Факултет техничких наука, Нови Сад

Студијски програм – ИНЖЕЊЕРСКИ МЕНАѢМЕНТ

Кратак садржај – Манифестације често одражавају локалну културу, традицију и уметност, и нуде прилику за уживање у аутентичном доживљају. У том смислу, оне постају огледало друштва, али и инструмент његовог преображаја. Међутим, да би манифестација остварила свој пун потенцијал и донела дугорочне користи, неопходно је да њена организација буде систематична, промишљена и усмерена на јасно дефинисане циљеве. Управо у том контексту јавља се потреба за професионалним и стратешким менаѢментом догађаја, који представља оквир за ефикасно планирање, организацију, извођење и евалуацију догађаја. Примена ЕМВОК модела у управљању манифестацијама доноси више кључних предности које се пре свега односе на увођење јасне структуре у сложен и вишеслојан процес организовања догађаја.

Кључне речи : манифестације, менаѢмент догађаја, ЕМВОК модел

Abstract – Events often reflect local culture, tradition and art, and offer the opportunity to enjoy an authentic experience. In this sense, they become a mirror of society, but also an instrument of its transformation. However, in order for an event to achieve its full potential and bring long-term benefits, it is necessary that its organization be systematic, thoughtful and focused on clearly defined goals. It is in this context that the need for professional and strategic event management arises, which represents a framework for efficient planning, organization, execution and evaluation of events. The application of the EMBOK model in event management brings several key advantages, primarily related to the introduction of a clear structure into the complex and multi-layered process of organizing events.

Keywords: events, event management, EMBOK model

НАПОМЕНА: Овај рад проистекао је из мастер рада чији ментор је био Проф.др Ненад Симеуновић

1. УВОД

Манифестације представљају планиране и циљно усмерене догађаје који обједињују различите актере - појединце, институције, организације и локалне заједнице око заједничке идеје или вредности. Њихова сврха може бити културна, уметничка, економска,

спортска или едукативна, али без обзира на врсту, суштина манифестације лежи у њеној способности да утиче на социјалну кохезију, промовише позитивне вредности и јача осећај припадности.

Кроз манифестације, заједнице добијају прилику да изразе свој идентитет, традицију и креативност, али и да створе нове облике друштвене енергије и повезаности.

Предмет мастер рада јесте анализа организације културно-забавних манифестација употребом Ембок модела. Савремени градови у ери глобализације, убрзаних технолошких промена и све интензивнијег социјалног умрежавања настоје да се позиционирају као динамични, културно живи и економски активни простори. У том контексту, манифестације све више добијају улогу стратешког инструмента привлачности и развоја града. Оне више нису само краткотрајни догађаји који нуде забаву или културни садржај, већ постају део ширег концепта урбаног брендирања и интегрисаног развојног планирања. Манифестације су данас средство кроз које град изражава свој идентитет, вредности и креативност, а истовремено гради препознатљив имиѢ, јача конкурентност и подстиче социјалну кохезију.

За потребе практичног дела истраживања у оквиру овог рада, спроведена је студија случаја Београдског Фестивала Пива као и компаративна анализа три фестивала. Наведено омогућава боље разумевање улоге манифестација као инструмента привлачности и развоја града, али и пружа смернице за унапређење манифестација и у будућности. Додатно, реализовано је анкетно истраживање међу посетиоцима и потенцијалним посетиоцима манифестација, са циљем сагледавања њихових ставова, мотивације и перцепције утицаја фестивала на привлачност и развој града. Добијени подаци доприносе свеобухватнијем разумевању улоге манифестација и идентификацији кључних фактора за унапређење организације манифестација. Циљ мастер рада јесте да укаже на важност адекватне анализе организација културно-забавних манифестација употребом ЕМВОК модела. Истовремено, рад има за намеру да анализира примену ЕМВОК методологије као инструмента професионализације управљања манифестацијама којим се обезбеђује њихова ефикасност, одрживост и дугорочни утицај.

2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР МЕНАѢМЕНТА ДОГАЂАЈА

Теоријски оквир менаѢмента догађаја заснива се на схватању догађаја као планираних, временски и

просторно ограничених активности које имају јасно дефинисану сврху, структуру и публику, и које производе одређене друштвене, културне и економске ефекте. Догађаји се у савременој литератури не посматрају као спорадична дешавања, већ као сложени системи у којима се преплићу комуникација, организација, симболика и стратегија [1]. Управо из те потребе да се овако сложени процеси контролишу и усмере ка одређеним циљевима настаје менаџмент догађаја као посебна дисциплина, која обједињује знања из менаџмента, маркетинга, комуникологије, социологије и психологије.

У основи теоријског оквира налази се идеја да догађаји нису само резултат креативне замисли или традиције, већ производ систематичног планирања и управљања ресурсима. Bowdin и сарадници истичу да се догађај мора посматрати као пројекат са јасним циљевима, задацима, динамиком и одговорностима, при чему је кључна улога менаџера догађаја да координише све елементе процеса од концепције до евалуације [2]. То подразумева идентификовање потреба и очекивања заједнице, дефинисање циљева, избор адекватних облика програма, планирање логистике, управљање ризицима и, на крају, процену ефеката које је догађај оставио на град и његове становнике.

Не постоји јединствена универзално прихваћена дефиниција догађаја. Многи аутори дефинишу догађај као низ различитих, али повезаних функција. Догађаји су просторно – временске појаве и сваки је јединствен због интеракције међу окружењем, људима и системима управљања, укључујући елементе дизајна и програм. Такође, термин догађај се користи да опише специфичне ритуале, презентације, представе или прославе које се свесно планирају, створени да обележи посебне прилике и/или да постигну одређене друштвене, културне или корпоративне циљеве.

Менаџмент догађаја представља посебну област менаџмента која се бави планирањем, организовањем, имплементацијом и евалуацијом догађаја као јединствених, временски ограничених подухвата. За разлику од свакодневних оперативних активности, догађаји су по својој природи непоновљиви, високо видљиви и често оптерећени значајним очекивањима различитих актера, од организатора и партнера до локалне заједнице [3]. Управо због тога, менаџмент догађаја не своди се само на техничку организацију, већ подразумева стратешки, интердисциплинарни приступ који повезује логистику, комуникацију, безбедност, финансије и дизајн искуства. Савремени приступи наглашавају да менаџмент догађаја мора да интегрише неколико кључних принципа као што су јасно дефинисање циљева, уважавање контекста заједнице и града, систематско управљање ризицима, оријентацију на доживљај учесника и поштовање начела друштвене одговорности и одрживости [4].

У том оквиру, *EMBOK* модел (*Event Management Body of Knowledge*) пружа структуру која омогућава да се сви ови елементи повежу у јединствен систем управљања, кроз домене администрације, дизајна, маркетинга, операција и управљања ризиком.

3. ЕМБУК МЕТОДОЛОГИЈА

Основу *EMBOK* модела чине три кључне димензије: домени, фазе и процеси. Домени представљају основна поља менаџмента догађаја (администрација, дизајн, маркетинг, операције и ризик) и описују садржинску структуру посла менаџера догађаја. *EMBOK* модел не третира ове домене као изоловане целине, већ као међусобно повезане елементе који морају бити усклађени да би догађај функционисао као кохерентна целина. Када се ових пет домена посматрају интегрално, јасно је да *EMBOK* не представља само списак активности, већ холистички оквир за управљање манифестацијама. За град као целину, примена *EMBOK* модела значи да се догађаји могу планирати и реализовати на начин који истовремено уважава финансијску одрживост, креативни и симболички потенцијал, комуникациону видљивост, оперативну изводљивост и безбедност [6]. У том смислу, манифестације више нису посматране као изоловани догађаји, већ као инструменти привлачности и развоја града, чији се ефекти осећају у друштвеном животу, културној сцени и укупном идентитету локалне заједнице.

Фазе дају временску димензију, обухватајући иницирање, планирање, имплементацију, сам догађај и затварање. Процеси представљају понављајуће управљачке активности као што су анализирање, изборање, комуницирање, праћење и документовање (*EMBOK*). Када се ове три димензије посматрају заједно, омогућавају да се сваки догађај анализира и планира истовремено по садржају, времену и управљачким активностима, што значајно доприноси јасноћи и систематичности у управљању комплексним манифестацијама, нарочито у урбаном окружењу. Примена *EMBOK* модела у управљању манифестацијама доноси више кључних предности које се пре свега односе на увођење јасне структуре у сложен и вишеслојан процес организовања догађаја. Модел путем домена, фаза и процеса нуди систематизован приказ свих активности које је потребно планирати и контролисати, што значајно смањује простор за импровизацију и стихијско деловање у организацији.

4. ВРСТЕ И ПРИВЛАЧНОСТИ ДОГАЂАЈА

Када се говори о класификацији догађаја, најчешће се полази од неколико основних параметара - сврхе, обима, значаја, трајања и структуре публике. Сваки од ових критеријума представља различиту димензију анализе, јер указује на начин на који догађаји функционишу у пракси и на њихову улогу у друштву. Класификација догађаја према сврси помаже у дефинисању циљева, циљне публике и захтева за планирање. Са становишта обима и значаја, догађаји се могу поделити на локалне, националне, међународне и мегадогађаје. Када се говори о трајању и учесталости, догађаји могу бити једнократни, периодични или континуирани. Посматрано са становишта публике, догађаји се могу организовати као јавни или отворени, затворени или професионални. Догађај пружа посетиоцима јединствена и незаборавна искуства и

доноси значајне економске и друштвене користи дестинацији домаћину. Догађај има широк спектар могућности: музичке фестивале, спортске догађаје, верске датуме, уметност, добротворне догађаје и слично. Поред општих типологија, важно је нагласити да постоје посебне категорије догађаја које имају своју структуру, динамику и друштвени значај.

Очекивања посетиоца приликом посете одређеном месту везана су за неколико карактеристика одабране дестинације: културу, архитектуру, гастрономију, инфраструктуру, пејзаж, догађаје, куповину итд. Ове карактеристике привлаче људе на дестинацију и доприносе укупном доживљају путовања. Крајња примарна сврха атракција је да привуку пажњу посетиоца како би могли доћи на одређену локацију и истражити различите атракције на одмору.

5. УЛОГА МАНИФЕСТАЦИЈА У ПРИВЛАЧНОСТИ И РАЗВОЈУ ГРАДОВА

Етимолошки гледано, појам „манифестација“ потекао је од латинске речи „manifestare“ која значи објавити и/или јавно наступити у сврху заједничког изражавања припадања једном циљу. Једна од ранијих дефиниција манифестација, јесте да су манифестације „догађаји, како културни, тако и друштвено-економски, који су креативни и комплексни, с одређеним значајем за неко место и с разним програмским садржајем“ [5].

Савремене тенденције индустрије догађаја допринеле су већој препознатљивости градова као дестинација које бележе пораст број посетилаца. Разлог све већег интересовања посетилаца за боравак у градовима је повезан са чињеницом да ова врста дестинације има специфичне ресурсе који омогућавају формирање јединствене понуде. Тако формирана понуда градова доприноси њиховој препознатљивости на међународном тржишту, као и формирање препознатљивог имица и брэнда који посетиоцима гарантује висок квалитет и вредност за новац. Специфичност развоја градова огледа се у њиховој способности да својом јединственом понудом задовољавају различите потребе, склоности и мотиве посетилаца. Тенденција на интензивном развоју градова условљена је променама у потребама и жељама посетилаца као и чињеница да су чешића и краћа путовања знатно више уобичајена током године. Поред тога што је градски одмор врста дестинације мултифункционалног карактера, градови су важни генератори привредног развоја целокупне привреде, имајући у виду повезаност овог вида са другим привредним делатностима.

Догађаји, односно манифестације могу бити део економског, друштвеног, културног, пословног окружења, као део терцијарног сектора. Догађаји се могу описати као нестандартне услуге у којима су знање, понашање и посвећеност таквим пружаоцима услуга од кључног значаја. Задовољство учесника на догађају се састоји од комплексне интеракције посетилаца, места догађаја и дизајна, система управљања протоком, волонтера, особља. У том смислу процена квалитета је комплексан задатак, као улога и место у систему управљања догађајима односно манифестацијама.

Организације манифестација свакако морају узети у обзир типове посетилаца којима се обраћају одређеним догађајем, тако да константно морају да развију нове манифестације или да диверсификују постојеће.

Пратећи фазе *EMBOK* модела, менаџери догађаја могу систематски да се позабаве широким спектром одговорности и домена знања (администрација, дизајн, маркетинг, операције и ризик) потребних за организовање успешне и професионалне манифестације.

6. УЛОГА И ЗНАЧАЈ МАНИФЕСТАЦИЈА - СТУДИЈА СЛУЧАЈА

Београдски Беер Фест најпосећенији је привредно-музички фестивал у југоисточној Европи. Иако је у почетку замишљен као догађај који за циљ има промоцију пива и пивске индустрије, прерастао је у један од најзначајнијих музичких фестивала који сваке године има све више посетилаца. Београдски Фестивал Пива нуди разноврсну лепезу висококвалитетних активности које могу да створе незаборавно искуство за посетиоце, као што су активности дегустације хране и пића.

Погодност је карактеристика или услуга која се пружа ради побољшања удобности и уживања посетилаца Београдског Фестивала Пива. Дестинациони објекти обухватају смештај (све врсте), ресторани, кафиће и барове, превоз на дестинацији (изнајмљивање аутомобила и такси) и друге помоћне услуге као што су информације за посетиоце.

Фестивали привлаче посетиоце, а посетиоци троше новац, што подстиче локалну економију на и ван фестивалске локације. Економске користи Београдског Фестивала Пива у Београду, најлакше се виде у привлачењу великог броја посетилаца, што стимулише раст индустрија у граду.

7. ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ

Како бисмо прецизно проценили улогу манифестација као инструмента привлачности и развоја града, спроведена је анкета која је базирана на перцепцији, како посетилаца манифестација, тако и оних који их нису посећивали.

Када је у питању организација фестивала, већина испитаника организацију фестивала оцењује врло добром и добром, док је мањи број оцењује одличном оценом. Такође, велика већина испитаника сматра да квалитетна организација фестивала у великој мери или потпуно повећава привлачност града за посетиоце и инвеститоре, као и да организаторима треба поставити строже стандарде за планирање и одрживост. Велика већина испитаника промоцију фестивала оцењује врло добром или одличном. Уочљиво је да је већина испитаника перципира допринос манифестације развоју града као дестинације као и његовом квалитету, бољем имицу града ван граница земље, унапређењу јавног простора и урбаног живота, побољшању друштвене кохезије и локалне културе.

8. ЗАКЉУЧАК

Манифестације кроз године развијања постају све популарнија грана индустрије догађаја најчешће привлачећи младе људе који имају расположиво време и доходак. Манифестације су постале кључни елемент развоја града и маркетиншке политике у многим градовима. Оне су постале корисно средство за привлачење посетилаца, стављајући места на њихову мапу. Дестинације могу користити манифестације на много начина да подрже њихов развој и маркетинг напоре, укључујући раст економије кроз потрошњу изазвану манифестацијама, подржавајући социјалну кохезију коришћењем манифестација као средстава за интеракцију људи, грађења имиџа дестинације или подршке културном сектору. Манифестације привлаче посетиоце, помажући у подршци локалној економији. Манифестације не само да привлаче посетиоце у одређени град, већ могу бити добре и за дестинацију у целини, помажући да се повећа квалитет живота.

Примена *EMBOK* модела у управљању манифестацијама доноси више кључних предности које се пре свега односе на увођење јасне структуре у сложен и вишеслојан процес организовања догађаја. Модел путем домена, фаза и процеса нуди систематизован приказ свих активности које је потребно планирати и контролисати, што значајно смањује простор за импровизацију и стихијско деловање у организацији. Уместо да свака манифестација буде резултат индивидуалног искуства појединачног организатора, *EMBOK* омогућава да се догађај креира и води по утврђеној, логичној и проверљивој структури, што повећава транспарентност, предвидљивост и квалитет читавог процеса. Пратећи ове фазе, менаџери догађаја могу систематски да се позабаве широким спектром одговорности и домена знања (администрација, дизајн, маркетинг, операције и ризик) потребних за организовање успешне и професионалне манифестације. Модел *EMBOK* (*Event Management Body of Knowledge*) се дакле бави планирањем манифестације, маркетингом, логистиком и управљањем ризицима кроз својих пет основних домена: Администрација, Дизајн, Маркетинг, Операције и Ризик. Ови домени интерагују кроз фазе догађаја (Покретање, Планирање, Имплементација, Манифестације, Завршетак) користећи различите процесе (процена, избор, праћење, комуникација, документација).

9. ЛИТЕРАТУРА

- [1] J. Goldblatt, „Special Events: A New Generation and the Next Frontier“, Wiley, Hoboken, 2011.
- [2] G. A. J Bowdin, J. Allen, W. O’Toole, R. Harris, I. McDonnell, „Events Management“ Routledge, London, 2011.
- [3] D. Getz, „Event Studies: Theory, Research and Policy for Planned Events“ Butterworth-Heinemann, Oxford, 2007.
- [4] J. R. Silvers, „Risk Management for Meetings and Events“, Butterworth-Heinemann, Oxford, 2008.

[5] A. Shone, B. Perry, „Successful event management: a practical handbook“, Cengage Learning EMEA, Hampshire, 2004.

[6] W. Van Antwerpen, „Applying the EMBOK Model in Local Event Contexts“, International Journal of Applied Sciences in Tourism and Events, No. 1, pp. 10-30, april, 2023.

Кратка биографија:

Татјана Павићевић рођена је у Новом Саду, 2001. год. Мастер рад на Факултету техничких наука из области Инжењерски менаџмент-пројектни менаџмент одбранила је 2025.год.

Контакт:

tatjanapavicevic0@gmail.com